

Nyt digitalt efteruddannelsesoverblik

Anbefaling 2.1: Der etableres et nyt digitalt overblik, som giver alle voksne danskere et overblik over deres muligheder for efteruddannelse. Det skal blive langt enklere for den enkelte og for virksomheder at finde den korteste og billigste vej til opkvalificering. Det digitale efteruddannelsesoverblik suppleres af en permanent hotline – i stil med den midlertidige eVejledningsordning – der yder uddannelsesvejledning til alle og assistance til brugere, som har svært ved at bruge det digitale efteruddannelsesoverblik.

Det digitale efteruddannelsesoverblik retter sig mod borgere. Men oplysningerne kan stilles til rådighed for virksomheder, a-kasser, uddannelsesvejledere, tillidsrepræsentanter og jobcentre m.fl. efter samtykke fra borgeren.

Det nye ved det digitale efteruddannelsesoverblik er det personaliserede billede af uddannelsesmuligheder og -rettigheder, herunder adgang til økonomiske støtteordninger via offentlige ordninger og private overenskomster. Derudover skal det præsentere forslag til kurser og uddannelser baseret på borgerens beskæftigelses- og uddannelseshistorik eller branche, samt vise borgeren for den korteste vej til relevant uddannelse, herunder mulighederne for merit.

Endelig skal efteruddannelsesoverblikket bruges som arkiv for erhvervede uddannelsesbeviser samt være en digital *one-stop-shop* for ansøgning og tilmelding til offentlig og potentielt også privat uddannelse samt til økonomisk støtte under uddannelse. Kommissionen vurderer desuden, at det digitale uddannelsesoverblik bruges til at understøtte dialogen mellem ansatte og virksomheder om uddannelsesplanlægning.

Der findes i dag en række digitale løsninger, hvor borgere kan ansøge om uddannelse, godtgørelse under uddannelse og i det hele taget orientere sig om udbuddet af uddannelses tilbud mv. På voksendannelse.dk, der var et initiativ i VEU-trepartsaftalen 2018-2021, findes de aktuelle offentlige VEU-tilbud, som udbydere har oprettet, og det er muligt at tilmelde sig AMU-kurser direkte på portalen. UddannelsesGuiden (ug.dk) indeholder beskrivelser af alle uddannelser samt en lang række job. Alle økonomiske støtteordninger er desuden beskrevet på UddannelsesGuiden.

Det gælder imidlertid for disse løsninger, at de præsenterer brugeren for et generelt billede af uddannelses- og godtgørelsesmuligheder. Eksempelvis kan brugeren ikke se overenskomstsikrede rettigheder til uddannelse eller uddannelsesmuligheder, der er relevante i forhold til eksisterende uddannelse og beskæftigelse.

Enkelte forvaltere af kompetencefonde har etableret digitale efteruddannelsessites, der hjælper arbejdstagere og virksomheder til at finde frem til relevante uddannelses- og støttemuligheder. Det gælder eksempelvis PensionDanmark, der forvalter omkring 20 kompetencefonde for knap ¼ mio. medlemmer.

Erfaringerne herfra indikerer, at uddannelsesdeltagelsen blandt medlemmer af PensionDanmark steg markant relativt til uddannelsesdeltagelsen blandt medlemmer af andre fonde efter indførelsen af den lettere adgang til ansøgning om uddannelse og godtgørelse og det personlige efteruddannelsesoverblik.

Kommissionen vurderer på den baggrund, at der er potentiale for at øge deltagelse i erhvervsrettet VEU (AMU) ved hjælp af et nyt digitalt efteruddannelsesoverblik. Med afsæt i de hidtidige erfaringer med digitale efteruddannelsessites vurderer kommissionen, at en løsning, der dækker hele befolkningen, potentielt set kan give et varigt løft af beskæftigelsen svarende til ca. 400-900 fuldtidspersoner årligt i 2035. Der henvises til dokumentationsnotat for potentialeberegninger vedr. anbefalingerne i del 2 om *Livslang læring til dem med mindst uddannelse* på kommissionens hjemmeside.

Ny praksis for kompetencevurdering

Anbefaling 2.2.a: Der etableres en ny praksis for kompetencevurdering med fokus på afdækning af personers reelle praktiske kompetencer. Den nye vurderingspraksis med praksisafprøvning understøttes af fælles standarder for kompetencevurdering og øget finansiering. Den praksisorienterede kompetencevurdering udføres fremadrettet af færre – men certificerede – uddannelsesinstitutioner. Den nye praksis introduceres som et forsøg.

Kompetencevurderinger gennemføres i dag af uddannelsesinstitutionerne før en voksen med forudgående uddannelse og erhvervs erfaring optages på en erhvervsrettet voksen- og efteruddannelse (AMU) eller på en erhvervsuddannelse.

I nogle tilfælde rekvirerer jobcentret en kompetencevurdering af ledige for at afklare, hvad der er den korteste vej til varig beskæftigelse, herunder om den ledige med fordel kan tilbydes et uddannelsesløft inden for mangelområder.

På AMU kan der foretages en individuel kompetencevurdering (IKV), hvor der udstedes et AMU-uddannelsesbevis, hvis uddannelsesinstitutionen vurderer, at deltageren har kompetencer, der modsvarer målene i den fulde uddannelse eller dele heraf.

På erhvervsuddannelser foretages der realkompetencevurderinger (RKV) af voksne med henblik på en samlet vurdering af, om en person har meritgivende erhvervs erfaring, der kan medgå til at afkorte det samlede erhvervsuddannelsesforløb.

Kompetencevurdering kan foregå gennem samtale, praksisafprøvning, indsamling af uddannelsesbeviser og anden dokumentation for tidligere beskæftigelse med videre. Der foretages årligt ca. 2.000 IKV på AMU og 18.000 RKV'er på erhvervsuddannelserne.

Tilbagemeldinger fra kommissionens *arbejdsgruppe for opkvalificering af ufaglærte* og undersøgelser fra Danmarks Evalueringsinstitut (EVA) indikerer, at uddannelsesinstitutionernes kompetencevurderinger er uensartede i kvalitet. Samtidig er afdækningen af kompetencer i vidt omfang baseret på tilgængelig skriftlig dokumentation frem for egentlig afklaring af den enkeltes reelle kompetencer.

EVA's undersøgelser i 2018 og 2019 viser, at 2/3 af euv-udbyderne foretager kompetencevurderingerne helt uden praktisk afprøvning.¹ Tilsvarende gælder for halvdelen af AMU-udbyderne. Mange kompetencevurderinger foretages desuden uden en samtale med den uddannelsessøgende om eventuelle yderligere kompetencer og sjældent anvendes praktisk afprøvning.

¹ EVA (2019): *Realkompetencevurdering (RKV) på voksen-, efter- og videreuddannelsesområdet i Danmark Udviklingen fra 2010 til 2018.*

Derudover viser undersøgelsen at:

- Kompetenceudvikling af medarbejdere, der arbejder med RKV, forekommer sjældent
- Det er en barriere for større udbredelse af RKV, at det er svært for institutionerne at gøre RKV økonomisk rentabelt
- Der mangler kendskab til RKV i befolkningen.

Analyser og evalueringer finder derudover, at jobcentrene oplever en række barrierer i forbindelse med rekvirering og brug af realkompetencevurderinger, idet nogle uddannelsesinstitutioner ikke prioriterer voksenuddannelse og har manglende viden på området.²³ Der er således stor forskel i tilrettelæggelse, indhold og ventetid på at få gennemført kompetencevurdering.

Kommissionens anbefaling peger frem mod en ny praksis for kompetencevurdering med et langt stærkere fokus på afdækning af personers reelle erhvervede kompetencer.

² DISCUS og LG Insight (2019): *Jobcenteranalysen*, som er del af serviceeftersynet af uddannelsesindsatsen blandt dagpengemodtagere.

³ Epinion og DISCUS (2019): *Evaluering af Puljeprojekt Uddannelsesambassadør II*.

Ny praksissvendeordning efter norsk forbillede

Anbefaling 2.2.b: Der etableres en ny praksissvendeordning, hvor ufaglærte med tilstrækkelig relevant arbejds erfaring, kan aflægge fuld fag- eller svendeprøve og blive faglært. Tidligere beståede prøver på en afbrudt erhvervsuddannelse er forsat gyldige, men ”praksissvenden” skal bestå af en teoretisk prøve (ikke allerede af-lagte dele) samt demonstrere praktiske kompetencer ved svendeprøven svarende til uddannelseskravene.

I Norge muliggør den såkaldte Praksiskandidatordning, at privatister uden forudgående afsluttede skoleforløb kan gå til fag- eller svendeprøve og opnå fuldt faglært kompetence. Muligheden for at gå til svendeprøve på baggrund af dokumenteret erhvervs erfaring har eksisteret siden 1952. Der aflægges ca. 10.000 fag- eller svendeprøver i regi af ordningen årligt, hvilket svarer til ca. en tredjedel af alle af-lagte fag- eller svendeprøver i Norge.

Langt de fleste (94 pct.) praksiskandidater består deres fag- eller svendeprøve. Det betyder ikke, at der årligt opkvalificeres næsten 10.000 ufaglærte til faglært niveau, uden forudgående skoleforløb, under ordningen. Ordningen benyttes også af tidligere elever/lærlinge, som har dumpet fag- eller svendeprøven to gange og derfor går op som praksiskandidater i stedet.

Det er desuden relativt almindeligt at tage to fagprøver. Enten ved at være lærling og tage fagprøve i ét speciale og senere gå til praksiskandidatprøve i et andet speciale – eller ved at gå til fagkandidatprøve i to specialer eller to uddannelser, hvis erfaringen rækker til begge. Man kan eksempelvis tage en lærlingeuddannelse som elektriker og få fagbrev som energimontør som praksiskandidat.

For at kvalificere sig til at gå til fag- eller svendeprøveeksamen som praksiskandidat skal man kunne dokumentere omfattende erhvervs erfaring inden for faget, med enkelte undtagelser svarende til minimum fem år. Derudover skal man bestå en skriftlig teoretisk eksamen, der viser, at man lever op til kompetencemålene for faguddannelsen. Kravet til erhvervs erfaring gælder ikke for omgængere, ligesom der kan dispenseres fra den skriftlige eksamen, hvis man to gange tidligere har dumpet en fagsvendeprøve, men i øvrigt fuldført og bestået al oplæring i skole og virksomhed. Praksiskandidater skal heller ikke have bestået såkaldte fællesfag (norsk, engelsk, matematik, naturfag, samfundsfag og historie) for at få udstedt svendebrev.

Det er amtet, der på baggrund af kandidatens detaljerede beskrivelse af arbejdsopgaver og ansvar vurderer, om en kandidat kan godkendes til at gå til prøven. Praksiskandidaten betaler der på en afgift og melder sig selv til eksamen.

Kommissionen vurderer, at en tilsvarende ordning med fordel kan indtænkes i det danske system.

Rigtig mange har tidligere været optaget på en erhvervsuddannelse, men er faldet fra. Der er 410.000 ufaglærte i alderen 25-50 år i Danmark, og heraf har knap

halvdelen tidligere påbegyndt en erhvervsuddannelse. Over 130.000, svarende til ca. hver tredje, har ikke alene påbegyndt en erhvervsuddannelse, men også som minimum gennemført et grundforløb 2 på en erhvervsuddannelse.

Tablet 1 Målgrupper for den nye praksissvendeordning

	Alle ufaglærte	Ufaglærte i målgruppen
25-50 årige	410.000	251.000
... som nogensinde har påbegyndt en erhvervsuddannelse	188.000	118.000
... som har gennemført grundforløb 2 og/eller påbegyndt hovedforløb	134.000	87.000
... som har påbegyndt et hovedforløb	66.000	42.000

Anm.: Baseret på befolkningen 1. januar 2019 og uddannelsesstatus 1. januar 2019. Ufaglærte omfatter i denne sammenhæng personer med uoplyst uddannelse og grundskole eller gymnasial uddannelse som højst fuldførte uddannelse, som ikke er indskrevet ved en ordinær uddannelse. Ufaglærte i målgruppen er de, der hverken er meget langt fra arbejdsmarkedet eller klarer sig så godt på arbejdsmarkedet at opkvalificering må forventes at være mindre attraktivt. Førstnævnte omfatter personer, der har stået uden for arbejdsmarkedet (på anden vis end som studerende) i 2/3 af tiden de seneste tre år og personer, der modtager fleksløn, ledighedsydelse eller førtidspension. Sidstnævnte omfatter personer, der har været beskæftiget i mindst 80 pct. af tiden de seneste 3 år, og har haft en erhvervsindkomst pr. times beskæftigelse, der ligger blandt top 25 pct. for faglærte med samme alder (for under 25 årige sammenlignes med faglærte, der er 25 år, idet der findes få faglærte ved lavere aldre).

Kilde: Egne beregninger pba. af data fra Danmarks Statistik.

Det er blandt andet denne store gruppe af unge og voksne, som skal have nye muligheder for at omsætte tidligere skolegang og relevant erhvervs erfaring til faglært status senere i livet. Idéen er, at personer, der har erhvervet sig tilstrækkelige praktiske kompetencer og teoretisk viden, skal kunne gå til en teoriprøve, samt aflægge fuld fag- eller svendeprøve og derigennem opnå faglært niveau. Tidligere beståede prøver på en uafsluttet erhvervsuddannelse overføres, således at der alene holdes prøver i det, den pågældende ikke tidligere har bestået.

Det danske uddannelsessystem rummer i dag betydelige muligheder for merit fra tidligere uddannelse og beskæftigelse og derved afkortning af både erhvervsuddannelser til voksne (euv), samt erhvervsrettet voksen- og efteruddannelse (AMU). Med de rigtige meritter er det i princippet muligt at aflægge svendeprøve helt uden yderligere deltagelse i skoleforløb og praktik. Ordningen skal ses som et supplement til det eksisterende.

Sammenhængende uddannelsesforløb

Anbefaling 2.2.c: Der udvikles flere sammenhængende uddannelsesforløb, hvor ufaglærte specialiserer sig inden for efterspurgte kompetenceområder på arbejdsmarkedet til et niveau, der på nogle stræk kan minde om faglært niveau. Uddannelsesforløbene kan være sammensat af eksisterende eller nye AMU-kurser og elementer fra erhvervsuddannelserne.

Kommissionen anbefaler, at efteruddannelsesudvalgene og de faglige udvalg skal afsøge muligheden for at udvikle flere sammenhængende uddannelsesforløb, der bidrager til det samme: At ufaglærte opnår efterspurgte kompetencer, som giver dem adgang til at udføre specialiserede ufaglærte opgaver, tæt på faglært niveau.

I dag er der en række jobfunktioner på det danske arbejdsmarked, som foretages af ufaglærte specialister f.eks. specialarbejdere. De har ikke nogen bestemt uddannelse og arbejder inden for mange forskellige områder. Det kan være i industrien, inden for bygge- og anlægsområdet, servicefag eller lager- og transportområdet.

Inden for byggeriets område er der med parterne aftalt en række uregulerede såkaldte 'AMU-kontraktuddannelser' til 'specialarbejder'. Disse uddannelsesforløb varer 1½ - 2 år, og veksler mellem arbejde i en virksomhed og korte skoleperioder, hvor personen deltager i AMU-kurser. Det er fx stilladsmontør, betonmager og diamantskærer.

Disse uddannelsesforløb resulterer ikke i en formel faglært kompetence, men styrker adgangen til et specialiseret ufaglært arbejdsmarked. Der findes i dag 8 kontraktuddannelser inden for byggeriets område og andre lignende uddannelsesforløb inden for andre brancher fx el-området forløb til kabelmontør.

Der er ikke data for aktiviteten på kontraktuddannelser eller lignende forløb. Som en indikation opgør Byggeriets Uddannelser, at der i 2019 var 74 personer, som afsluttede kontraktuddannelsen til stilladsmontør, 18 afsluttede kontraktuddannelsen til betonmager, 13 afsluttede kontraktuddannelsen til nedriver og 25 afsluttede kontraktuddannelsen til maskinfører.

Indholdet af disse uddannelsesforløb fastlægges af de faglige udvalg og efteruddannelsesudvalgene.

Mere fleksible rammer for voksne i erhvervsuddannelser

Anbefaling 2.2.d: Lovgivningen ændres, så der etableres mere fleksible rammer for voksne i erhvervsuddannelserne, fx ved at give mulighed for at tage skoledelen på deltid. Samtidig skal det være nemmere at få genopfrisket basale kompetencer på erhvervsuddannelse for voksne (euv).

Kommissionen vurderer, at der er et potentiale i at styrke fleksibiliteten i tilrettelæggelsen af erhvervsuddannelserne for voksne (euv), så det bliver nemmere at deltage for både beskæftigede og ledige. Dette perspektiv har fyldt meget i drøftelserne i kommissionens *arbejdsgruppe om opkvalificering af ufaglærte*. Det skyldes blandt andet, at voksne kan have markant højere leveomkostninger end unge, der kommer lige fra grundskolen.

Grundlæggende anbefaler kommissionen, at det skal være muligt for voksne at følge undervisningen på erhvervsskolerne på deltid. For eksempel så eleven kan deltage i undervisningen nogle dage om ugen og være på sin arbejdsplads/læreplads andre dage om ugen eller fx deltage i undervisning uden for normal arbejdstid.

Derudover har kommissionen undersøgt, hvordan det kan blive nemmere for voksne på erhvervsuddannelserne at få genopfrisket basale kompetencer i det regi. Her spiller den nuværende kultur for godskrivning og standardafkortning af erhvervsuddannelsesforløb en rolle.

I de nuværende euv-regler der for det første er der tre standardmodeller for afkortning:

- *Euv1.* Elever med mere end to års relevant erhvervs erfaring. Uddannelsen er uden grundforløb og uden praktikopklæring.
- *Euv2.* Elever med mindre end to års relevant erhvervs erfaring eller anden gennemført uddannelse. Standardafkortningen er 10 % af skoleundervisningen. Afkortningen er obligatorisk.
- *Euv3.* Elever uden relevant erhvervs erfaring eller anden gennemført uddannelse. Der er ingen standardafkortning i euv3.

For det andet får eleven i dag obligatorisk individuel godskrivning, hvis der er dele af uddannelsen, som eleven allerede behersker. Dette kommer ud over standardafkortningen. Det kan både være godskrivning for fag, som eleven har taget i en tidligere uddannelse, eller afkortning af uddannelsens varighed på baggrund af erfaring.

I dag gælder det desuden, at skoleundervisningen for den enkelte skal elev være fuldtidsundervisning og elevens arbejde af et omfang svarende til arbejdstiden for en fuldtidsbeskæftiget. I grundforløbet skal mindst 26 klokke timer deraf være lærerdækket undervisning. I hovedforløbet kan skolen tilrettelægge fordelingen mellem lærerdækket undervisning, selvstudie, lektier, projektarbejde m.v.

For elever på euv-forløb betyder gældende regler om merit og godskrivning, at det i praksis kan være vanskeligt at kombinere skoleundervisningen med beskæftigelse eller oplæring i en virksomhed.

Godskrivning og afkortning bør gøres frivilligt for voksne med relevant erhvervs-erfaring. I dag oplever nogle at miste vigtig undervisning i fx matematik eller i uddannelsens kernefaglighed som følge af den tvungne standardafkortning eller den tvungne merit.

Overblik over merit i erhvervsuddannelser fra AMU-kurser

Anbefaling 2.2.e: Arbejdsmarkedets parter skal fastholde fokus på at skabe overblik for den enkelte borger over, hvilke erhvervsuddannelse man kan få merit i på baggrund af gennemførte AMU-kurser.

For alle dem, der ønsker at tage en erhvervsuddannelse og gerne vil have merit for den efteruddannelse, de allerede har gennemført, skal det være enkelt og nemt at gennemskue hvilke erhvervsuddannelser, der kunne være relevante at tage.

Det skal være tydeligt, hvordan de kompetencer, man opnår gennem AMU, kan give merit på en erhvervsuddannelse. Derfor anbefales det, at videreudvikle de eksisterende IT-systemer fx i *Mine realkompetencer* (EUV25.dk) og voksenuddannelse.dk, så det bliver langt tydeligere for den enkelte at se, hvilke erhvervsuddannelser man kan få merit til på baggrund af ens opnåede AMU-kompetencer.

Det anbefales, at de faglige udvalg og efteruddannelsesudvalgene fastholder et fortsat stærkt fokus på at sikre, at alle relevante AMU-mål er indskrevet i uddannelsesbekendtgørelserne (hvor det allerede i dag beskrives, hvilke AMU-mål, der giver merit i uddannelsen).

National strategi for digitale undervisningsmaterialer

Anbefaling 2.3.b: Der udvikles en national strategi for digitale undervisningsmaterialer og -forløb samt kompetenceudvikling af underviserne.

Kommissionen ser et stort potentiale i anvendelsen af digitale undervisningsformer, men pointerer samtidig vigtigheden af, at digitale undervisningsforløb ikke kan stå alene, men kan være et ekstra redskab til et kvalificeret og fleksibelt læringsrum – de digitale læremidler kan fungere som et understøttende eller supplerende element i den almene undervisning. Kursisterne kan fx løse forskellige træningsopgaver og/eller tage dele af kurset virtuelt.

Bedre digitale undervisningsmaterialer og -forløb vil give mulighed for at variere undervisningen og samtidig vil muligheden for at anvende digitale læremidler åbne op for en fleksibilitet i tilrettelæggelsen, hvilket er relevant for mange, der har svært ved at indpasse undervisningen i forhold til arbejde og familieliv. Dermed kan digitale værktøjer gøre det muligt for voksenunderviserne at nå bredere ud til langt flere kursister.

Der er tale om en svær opgave. Hvis udviklingen af gode digitale redskaber force-res og ikke bygges på et solidt fundament, er der risiko for, at de digitale redskaber og forløb ikke vil blive anvendt.

Det er centralt, at udviklingen af de nye tilbud hviler på et voksenpædagogisk og didaktisk grundlag koblet til den viden og de erfaringer, man har med anvendelsen af digitale læremidler.

Kommissionen ser også et generelt behov for at videreudvikle og forny en lang dansk tradition for forskning i pædagogik og undervisning for voksne og pege den i retning af mere praktisk anvendelse.

Voksenundervisning er en vigtig og svær disciplin. Undervisningen skal være relevant for målgrupper med meget forskellige erfaringer fra beskæftigelse, uddannelse og livserfaringer i det hele taget.

Kommissionen ser et behov for en ny organisering af forskning og formidling om god voksenundervisning, så viden omsættes til ny og bedre undervisning hos praktikere. Dette perspektiv følges op med yderligere anbefalinger i senere udgivelser i 2022.

Gratis løft af grundlæggende kompetencer på avu

Anbefaling 2.3.c: Ufaglærte og faglærte i den erhvervsaktive alder, som vil løfte deres grundlæggende kompetencer i dansk, matematik, naturvidenskab, samfundsfag, IT og engelsk på almen voksenuddannelse (avu) tilbydes at deltage gratis.

Som det er i dag, skal voksne selv betale, når de ønsker at opnå et grundlæggende kompetenceniveau inden for avu-fagrækken. Dette står i modsætning til FVU og OBU, der er gratis for voksne at deltage i. Den almindelige deltagerbetaling for fag i almen voksenuddannelse (avu) reguleres årligt og udgør aktuelt 130 kr. pr. fag for dansk/dansk som andetsprog, matematik, engelsk, naturvidenskab og samfundsfag, mens grundlæggende IT koster 1.330 kr. Kommissionen anbefaler, at deltagelse i de nævnte fag bliver gratis for ufaglærte og faglærte i den erhvervsaktive alder.

Med forslaget fjernes deltagerbetalingen på ca. 52.500 pr. forløb, svarende til en statslig merudgift på 8 mio. kr. årligt fuldt indfaset.

Dansk/dansk som andetsprog, matematik, engelsk, naturvidenskab og samfundsfag er centrale fag, fordi de enten indgår som adgangskrav til erhvervsuddannelsernes grundforløb, overgangskrav til erhvervsuddannelsernes hovedforløb eller giver adgang til optagelse til den toårige uddannelse til højere forberedelseseksamen (hf).

Grundlæggende IT-færdigheder er afgørende i nutidens samfund både i relation til videre uddannelse, arbejdsmarkedet og i privatlivet. En opdatering af indholdet i faget grundlæggende IT til i højere grad at omhandle teknologiforståelse bør også overvejes.

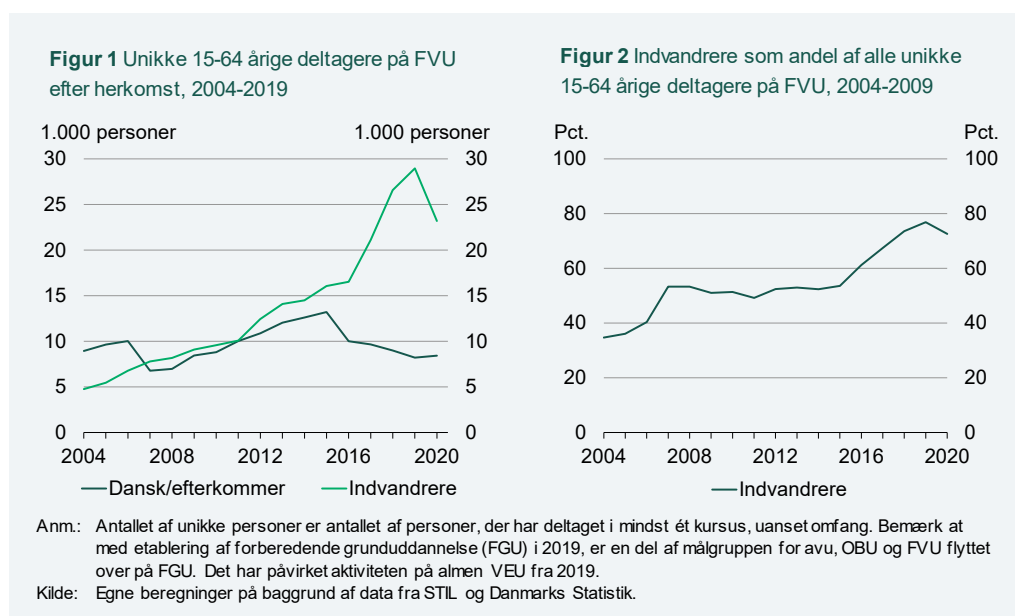
Kommissionen vurderer, at der bør opretholdes deltagerbetaling for øvrige fag, som ikke i samme omfang giver afgørende almene kompetencer for at kunne begå sig på det danske arbejdsmarked. Der kan sættes en øvre grænse for den enkelte kursist i form af et maksimalt antal kursusgentagelser, således at kursister ikke bliver unødvendigt længe i systemet.

Måltrettet FVU for personer uden dansk som modersmål

Anbefaling 2.3.d: Der etableres et måltrettet forberedende voksenundervisnings-tilbud (FVU) for personer, der ikke har dansk som modersmål.

De eksisterende målgruppebeskrivelser og lærerplaner for FVU tager afsæt i, at deltagerne er ufaglærte eller kortuddannede og har dansk som modersmål.

I dag er den typiske FVU-deltager andetsproget, *jf. figur 1 og 2*. Den store andel af deltagere med et andet modersmål end dansk påvirker undervisningen, særligt på FVU-dansk. Da læreplanerne tager afsæt i en målgruppe med danskfærdigheder på modersmålsniveau, er det ofte vanskeligt for en del af de andetsprogede deltagere at nå de faglige mål inden for den fastsatte tidsramme.

Endvidere peger tilbagemeldinger fra kommissionens *arbejdsgruppe for opkvalificering af ufaglærte* på, at det i praksis er svært at tilrettelægge og afholde undervisning på FVU, der på samme tid tilfredsstiller behovet hos grupper med dansk som modersmål hhv. dansk som andetsprog. Det anbefales derfor, at der etableres et nyt tilbud i FVU måltrettet personer, der ikke har dansk som modersmål.

FVU er ikke et supplement til sprogundervisning i dansk. Hvis en tosproget person/borger skal være i målgruppen for FVU, kræver det, at den tosprogede har tilstrækkelige danskundskaber for at få udbytte af FVU-undervisning. Minimumskravet for danskfærdigheder for voksne på FVU-start er A1 med hensyn til at læse og skrive dansk og A2+ med hensyn til at forstå og tale dansk (i Den Fælles Europæiske Referenceramme for Sprog). Ved FVU-dansk trin 1 kræves niveauet B1.

Der lægges op til, at tosprogede kan vælge at deltage i den forberedende voksenundervisning rettet mod personer, der har dansk som modersmål, såfremt de har forudsætningerne for det og måtte foretrække dette frem for tilbuddet måltrettet tosprogede.

Undervisnings- og lærerkompetencer styrkes på AMU

Anbefaling 2.4.a: Undervisnings- og lærerkompetencer samt formidlingsformer på voksenuddannelserne skal styrkes gennem forsøg med mere attraktive ansættelsesvilkår for faglige eksperter, der ansættes som timelærere, ligesom der skal ske en udvidelse af nuværende forsøg med friere brug af gæsteundervisere på AMU.

Kommissionen anbefaler dels, at det nuværende forsøg med friere brug af gæsteundervisere på AMU forlænges, dels at forsøget suppleres med et nyt forsøg på at tiltrække faglige eksperter på uddannelser, hvor særligt specialiseret faglig viden kan berige undervisningskvaliteten.

I forsøget kan undervisningen helt eller delvist suppleres af en ekstern ekspert, der enten ansættes som timelærer på særlige gunstige vilkår eller hyres ind som ekstern konsulent på honorarvilkår. Udbyderen har fortsat ansvaret for undervisningens tilrettelæggelse og gennemførelse. Forsøget afprøves som et pilotprojekt, der skal tilvejebringe viden om en anvendelig model for eksperter og gæsteundervisere i stor skala.

Forsøg med friere brug af gæstelærere i AMU blev sat i værk for en treårig periode og derefter forlænget med 1 år til udgangen af 2022. Forsøget tilbyder bedre rammer for inddragelse af eksperter. Det har vist sig brugbart til at styrke aktualitet og relevans i både undervisning og udstyr. Nedlukningerne i forbindelse med COVID-19 har imidlertid begrænset anvendelsen af og dermed erfaringen med forsøget. Derfor anbefaler kommissionen, at dette forsøg forlænges.

AMU-udbyderne har via forsøg med friere brug af gæsteundervisere på AMU mulighed for at inddrage gæstelærere i undervisningen, men netop som 'gæst', dvs. uden ansættelse og aflønning. Kommissionen anbefaler derfor, at forsøg med friere brug af gæsteundervisere på AMU desuden suppleres med et yderligere forsøg, hvor skolerne også får mulighed for at hente eksterne eksperter ind enten på en særlig, mere gunstig timelærerbasis eller på konsulent- og honorarbasis.

Forlængelse af gæsteunderviserordningen på AMU samt supplerende i form af forsøg med mere attraktive ansættelsesvilkår for faglige eksperter, der ansættes som timelærere, kan sammen øge AMU-uddannelsernes attraktivitet og dermed styrke motivationen for VEU i den ufaglærte og faglærte del af arbejdsstyrken.

Øget brug af virksomhedsforlagt undervisning

Anbefaling 2.4.b: Virksomhedsforlagt undervisning skal bruges mere i både AMU-systemet og i det almene VEU-system. Barriererne for øget udbredelse af virksomhedsforlagt undervisning skal undersøges nærmere.

Kommissionen vurderer, at der er potentiale i mere udbredt brug af virksomhedsforlagt undervisning til yderligere at øge kvaliteten i undervisningen på voksen- og efteruddannelseskurserne.

Derfor anbefales det, at der gennemføres en undersøgelse af barriererne for øget udbredelse af virksomhedsforlagt undervisning (AMU) under hensyntagen til at imødegå misbrug af VEU og inden for EU-lovgivningen statsstøtteregele. Undersøgelsen skal blandt andet indeholde:

- En revurdering af AMU-reglerne op imod EU's statsstøtteregele på området
- En vurdering af barriererne i tilskudsreglerne for adgang til markedsføring af lukkede hold for virksomhedens egne ansatte og brug af interne undervisere
- Indsamling af erfaringer med og forsøg med forskellige typer af virksomhedsforlagt undervisning, som kan give mere viden om potentialet i forhold til udbredelse af virksomhedsforlagt undervisning.

Desuden anbefaler kommissionen at understøtte muligheden for virksomhedsrettet og virksomhedsforlagt undervisning i almen VEU med et måltal for virksomhedsforlagt undervisning mv. for udbydere og uddannelsesinstitutioner i alment VEU-regi. Måltallet skal fastsættes, så det ikke tvinger uddannelsesinstitutionerne til at afholde forløb på virksomheder i tilfælde, hvor holdene bliver for små.